

ADUNAREA NAȚIONALĂ DE LA BLAJ. RELATĂRI ÎN PRESA VREMII

CAMIL MUREȘANU

THE NATIONAL UNION OF BLAJ. STATEMENTS FROM JOURNALS OF THE TIME

Abstract: *An event like the National Union of Blaj, from 2nd – 4th / 14th – 16th May 1848 was recorded and appears in the annals of the time, immediately subsequently its unfolding.*

As one can easily realize, the more detailed and exhaustive stories appeared in the Romanian annals. In May 1848 there were only two: Organul Luminărei, at Blaj, which from 12th May 1848 (new style) took the name of Organu Natiunale and Gazeta de Transilvania, from Brașov. In Hungarian language the most important anal from Ardeal at the time was Erdélyi Hiradó, from Cluj, and in German language Siebenbürger Bote, in Sibiu.

The general view that can be grasped from the press records from the days subsequent to the event is that the General Reunion of Blaj supported the Romanian claims, but with no violence, either in language or in behavior. It shows trust in the pursue of the reforms in Austria and a limited trust even in the intentions of the Government of Hungary. It was careful to the issue of uniting Transylvania to Hungary, conditioning it by the fair share representation of the Romanians in the diet.

Neither the Transylvanian Saxon, nor in the Hungarian press did see in the Great Romanian Union a hostile manifestation, but on the contrary, its claims are accepted, although reluctantly, as a possible frame for dialogue and negotiations.

It is clearly seen that the subsequent unfolding of events cannot be reproached to the Romanians, their opinions expressed in Blaj and their National Committee.

Rezumat: *Un eveniment ca Adunarea Națională de la Blaj, din 2–4/14–16 mai 1848 a fost înregistrat și relatat în periodicele vremii, aproape îndată după desfășurarea sa.*

După cum e de la sine înțeles, dările de seamă mai întinse și mai amănunțite au apărut în periodicele românești. În luna mai a anului 1848 ele nu erau decât două: *Organul Luminărei*, la Blaj, care de la 12 mai (stil nou) 1848 a adoptat numele *Organu Natiunale* și *Gazeta de Transilvania*, de la Brașov. În limba maghiară periodicul mai important din Ardeal a fost, în acele zile, *Erdélyi Hiradó*, din Cluj, iar în limba germană *Siebenbürger Bote*, de la Sibiu.

Impresia generală care se desprinde din relatările presei din zilele imediat următoare evenimentului este aceea că adunarea națională de la Blaj a susținut cu energie revendicările românești, dar fără violență, nici în limaj, nici în comportament. Ea manifestă încredere în continuarea reformelor din Austria și o încredere limitată chiar și în intențiile guvernului maghiar. A fost prudentă în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria, condiționând-o de acordarea reprezentării echitabile a românilor în dietă.

Nici presa săsească, nici cea maghiară nu par a fi văzut în marea adunare românească o manifestare ostilă, ci dimpotrivă, revendicările ei sunt acceptate, tot cu rezerve însă, ca o posibilă bază de dialog și de negocieri.

Rezultă limpede că traseul ulterior al evenimentelor nu poate fi imputat românilor, opiniile exprimate de ei la Blaj și Comitetul lor Național.

Keywords: *The National Union of Blaj, Simion Bărnuțiu, Romanian annals, Saxon and Hungarian journals, Imperial House.*

Cuvinte-cheie: *Adunarea Națională de la Blaj, Simion Bărnuțiu, periodicele românești, ziarele săsești și maghiare, Casa Imperială.*

Un eveniment ca Adunarea Națională de la Blaj, din 2–4/14–16 mai 1848 a fost înregistrat și relatat în periodicele vremii, aproape îndată după desfășurarea sa.

După cum e de la sine înțeles, dările de seamă mai întinse și mai amănunțite au apărut în periodicele românești. În luna mai a anului 1848 ele nu erau decât două: *Organul Luminărei*, la Blaj, care de la 12 mai (stil nou) 1848 a adoptat numele *Organu Natiunale* și *Gazeta de Transilvania*, de la Brașov.

În limba maghiară periodicul mai important din Ardeal a fost, în acele zile, *Erdélyi Hiradó*, din Cluj, iar în limba germană *Siebenbürger Bote*, de la Sibiu.

Dintre acestea, cel mai sumar în informații s-a dovedit a fi ziarul german, foarte preocupat în cronicile din acele zile de poziția pe care aveau să o adopte sașii față de apropiata dietă de la Cluj, care anunța pe ordinea ei de zi problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria.

Siebenbürger Bote inserează inițial o foarte scurtă notă, menționând că la Cluj se observă o agitație, în urma știrii convocării românești la Blaj (nr. 43/10 mai 1848), pentru ca apoi foarte târziu, în 2 iunie să mai facă mențiune despre prezența delegației române, condusă de episcopul Lemeni, la dieta de la Cluj. Ea a

fost primită la 25 mai de Comisarul regal¹, căruia i-a declarat că românii nu se amestecă în problema uniunii; ei rămân fideli Casei Imperiale și cer sprijin pentru punctele din petiția lor, sprijin care le era promis.

Singura știre din *Siebenbürger Bote* care se poate numi o dare de seamă privitoare la adunarea de la Blaj este cea din nr. 46/17 mai 1848.

Ea începe prin a sublinia că adunarea a mii de români, la Blaj, la 15 mai, s-a desfășurat în cea mai deplină ordine și liniște.

Relatarea afirmă că așteaptă pentru numărul următor o informare mai amplă. Ea n-a apărut însă – cel puțin n-am reușit a o identifica, oricât am răsfoit colecția pe zilele următoare.

În articolul menționat se spune că deocamdată, rezultă că românii revendică înainte de toate emancipare, adică egalitate deplină, ca poziție și drepturi, cu celelalte trei națiuni ale țării.

E de menționat faptul că s-a citit un jurământ, pe care mulțimea l-a adoptat sub cerul liber. Că în acel jurământ era cuprinsă o declarație de fidelitate față de împărat și față de dinastia austriacă. De asemenea, păstrarea naționalității și limbii române; în schimb, despre uniunea cu Ungaria, românii n-au voit să se pronunțe, până când nu vor fi admiși în Dietă.

Ziarul de limbă maghiară *Erdélyi Hiradó*, poate ca un ecou premergător știrii despre convocarea adunării naționale a românilor, inserează în numărul din 2 mai 1848 (stil vechi) câteva rânduri prietenești și măgulitoare la adresa românilor: „Suntem de convingerea – scrie ziarul – că locuitorii români din patrie sunt tot pe-atâția cetățeni fideli și tot pe-atâția frați (cu noi)”.

Și, ceva mai departe, câteva rânduri neobișnuit de călduroase: „Noi dorim din tot sufletul să trăiască vrednicul popor român, să-și cultive literatura, să-și dezvolte frumoasa limbă, asemănătoare celei italiene”.

Relatarea cu privire la adunarea românilor dă o cifră foarte redusă de participanți (vreo 2.000), printre care s-au aflat mulți oameni de cultură².

Au fost prezenți și militari, pedestri și călări, pentru a potoli de îndată tulburările pe care unii le-ar fi putut stârni printre oameni mai neînvățați. Dar n-a fost nevoie, fiindcă nu s-a produs nici cea mai mică neorânduială.

Dintre intelectuali au luat mai mulți cuvântul, mai ales Pap Sandor³, de mai multe ori, și a provocat inițial o stare de spirit agitată.

Dar episcopul Ioan Lemeni și profesorul Bărnuț au îndemnat mulțimea la liniște și supunere, recomandându-i să rămână fidelă spiritului dezbaterilor de până acum și să aștepte tămăduirea rănilor de la apropiata dietă a țării.

¹Comisar regal era comandantul militar al Transilvaniei, baronul Puchner, iar comisar ministerial baronul perenyi Zsigmond.

²S-ar putea ca știrea să fie o contaminare cu aceea privitoare la adunarea din Duminica Tomii.

³Probabil Alesandru Papiu-Ilarian.

Așa a îndemnat-o după masă și Pap Sandor, încât mulțimea s-a împrăștiat spre case fără nici o tulburare a liniștii, o parte spre sate mai apropiate ori mai depărtate.

Desfășurarea adunării acesteia și starea de acum a Ardealului îndreptățește cele mai frumoase speranțe. În istoria Ardealului din anul 1848 se va scrie cu litere de aur că un milion și jumătate de oameni ținută până acum în minoritate, prin spiritul vremii și printr-o rânduială magică, fără a se vărsa nici o picătură de sânge, va ajunge după 1848 în rândul cetățenilor proprietari.

În numărul de duminică, 7 mai (st.v.) 1848, sub semnătura unui pastor reformat din Ciumbrud e publicat un anunț de înfrățire cu românii.

Într-o notă din 9 mai, intitulată o propunere sinceră față de adunarea românilor de la Blaj, se sugerează că românii ar putea beneficia de acceptarea cererilor lor dacă ar primi fără condiții uniunea cu Ungaria. Semează „Un patriot”.

Abia în 23 mai (st.nou), ziarul revine cu o informare amplă despre adunarea de la Blaj. Spune că duminică, în 14 mai, pe la ora 11,00, după Liturghie, a fost o adunare de preoți, de intelectuali și de locuitori din jur. A vorbit Simion Bărnuț, despre care ziarul știe că înainte cu doi ani a fost suspendat din funcția de profesor.

Ziarul relatează întâlnirea de pe Câmpul Libertății sub forma unui dialog, din întrebări ale lui Simion Bărnuț și răspunsuri ale ascultătorilor. În general, acest dialog e rezumat corect, la fel ca și cele 16 puncte ale petiției românilor.

La un moment dat – se spune – Lemeni a fost criticat de un vorbitor tânăr. Seara, Blajul a fost iluminat. Se afirmă că au fost expuse chipul lui Traian și al împăratului Ferdinand, că au figurat inscripții ca „fie în veci un imperiu daco-roman” și s-au expus steaguri austriace și rusești. Povestea cu drapelul rusești este întreținută tendențios de publicistica maghiară. În realitate era vorba de un drapel improvizat de români, din culorile Transilvaniei – roșu și albastru – având la mijloc albul, ca semn al intențiilor lor pașnice.

Am început cu bună știință prin a cita relatări din ziarele săsești și maghiare, fiindcă – după cum era de presupus, ele aveau să fie sumare și, nu deajuns de obiective. E îmbucurător faptul că această a doua presupunere nu ni s-a confirmat decât în măsură destul de redusă.

Periodicele românești erau cele menite a reține atenția, datorită, evident, interesului cu care ele s-au aplecat asupra unui eveniment fără precedent în istoria românilor ardeleni, și de o importanță crucială pentru destinul lor.

Publicat la Blaj, *Organul Luminării* al lui Timotei Cipariu adoptă numele de *Organul Național* o dată cu numărul (din 12 mai st.n.) pe care-l consacră relatării evenimentului. Cuprinde o dare de seamă largă, interesantă, bogată în amănunte, apropiată de cea pe care o face *Gazeta de Transilvania*, de la Brașov.

Aceasta introduce prima sa relatare printr-un motto din „Les paroles d'un croyant” ale lui Lamennais, autor deosebit de agreat de George Bariț.

„Zburătoarele de sub cer – citează ziarul – târătoarele pe pământ se adună spre a face împreună câte n-ar putea face singură niciuna din ele. Vă puteți voi aduna spre a vă consulta asupra binelui vostru, spre a vă apăra dreptățile, a vă câștiga vreo ușurare a sarcinilor voastre ? Și dacă nu puteți – încheie retoric – cum sunteți voi liberi ?”

Relăturile din Gazetă, însoțite de comentarii din cele mai pertinente, par a fi scrise sau, în orice caz, inspirate îndeaproape de George Bariț. Ele încep prin a proclama faptul că zilele de 3, 4 și 5 mai vor face epocă în istoria românilor. Dreptul de adunări politice numeroase era până acum recunoscut și practicat numai în statele adevărat libere: în republica nordamericană, în Britania ș.a. De același drept locuitorii Ungariei începură a se folosi de la 15 martie, iar maghiarii transilvani de la 22 martie înapoi.

Deoarece constituția cea nouă – a monarhiei austriece garantează tuturor popoarelor dreptul la adunări și consultări libere, ar rezulta, comentează *Gazeta*, că adunarea noastră din Blaj n-ar fi ceva extraordinar. Și totuși ea, privită din alte puncte de vedere, are în ochii noștri o însemnătate pe atât de mare, pe cât rezultatele ei, deocamdată, nu se pot precalcuța de nimeni.

Articolul inserează o scurtă digresiune în istorie, arătând că românii ceruseră la 1791 aprobarea pentru un congres național. Abia acum cererea le este împlinită și „o așteptare de 57 de ani apasă greu”.

Tineretul a fost acela care, spre a determina guvernul și celelalte națiuni să recunoască românilor dreptul la un congres național, a luat inițiativa directă a convocării la Blaj a unei adunări, în Duminica Tomii.

Alarmat, guvernul a intervenit pe lângă episcopii români. Cel din Blaj a răspuns că nu există alt mijloc de a împăca pe români, decât numai concederea unei adunări generale.

Guvernul a cedat parțial, aprobând o întrunire limitată la membrii clerului și mireni instruiți. Era o restricție – comentează *Gazeta* – care, pe lângă nespusa sete de libertate simțită mai vârtos de popor, era nepracticabilă.

Conștient, probabil, de această realitate, guvernul a emis vreo 5 decrete, adresate episcopilor, prin care, în fapt, a conces adunării românilor formă legală, recunoscând-o ca adunare națională.

La 1 mai (13 mai st. nou) episcopul Andrei Șaguna, însoțit de un mare număr de preoți și mireni, a sosit de la Sibiu, fiind întâmpinat la Mănărade. Și – de-acolo – condus la reședința episcopală din Blaj.

Duminica cei doi episcopi ieșiră în mijlocul mulțimii adunate în piață și declarară în auzul ei că se consideră împreună ca frați, nu cu fățarnicie, ci frați în Hristos, frați români, frați care provoacă pe tot românul a uita orice neplăceri trecute și a se privi cu toții ca frați, precum sunt ai lor episcopi.

„Cuvântul rostit în acest înțeles de dl. episcop Andrei Șaguna făcu – scrie ziarul – o impresie foarte bună, tăie calea mai multor presupusuri și temeri deșarte. Pentru că un scop atât de mare și frumos al acestei adunanțe era și să înlăture din inimile tuturor oricare alte interese partizanale”.

Tot duminică, în catedrală, s-au ținut două conferințe pregătitoare, ale grupărilor intelectuale. Simion Bărnuțiu a dat direcție și substanță dezbaterilor despre naționalitatea și drepturile românilor, printr-o lămuritoare și critică deducere istorică a stării românilor din Ardeal. În ședința de după-masă stătură și episcopii de față⁴.

Între timp, poporul care umpluse piața și al cărui număr a fost socotit de mulți la 40.000, condus și învățat de câțiva tineri avocați și canceliști, s-a comportat cu atâta liniște și ascultare, încât s-a bucurat de toată încrederea pe parcursul dezbaterilor următoare și de respect și recunoaștere în ochii altor națiuni, dintre care veniseră ca ascultători mai mulți inși. În toate acele 4 zile nu s-a pomenit ceartă sau băutură. Armata, care avea și două tunuri, însumând la Blaj și în împrejurimi 740 de ostași, era primită de popor cu aclamații. Ea nu a avut altceva de făcut decât să tragă niște salve la închiderea adunării.

O stare de tensiune s-a ivit în cauza cererii adresate Guvernului, de eliberare din detenție a avocatului Florian Micaș și încă a doi preoți.

În 3/15 mai s-a oficiat liturghia, iar la ora 9,30 o delegație aleasă de adunare i-a invitat să participe pe comisarii guberniali Ludovic Szabo și baronul Nicolae Banffi. Ei au dat curs invitației, venind în uniformă de paradă și închinși cu săbii. În prezența lor, deci, de la masa așezată în fața catedralei, s-a citit decretul gubernial de autorizare a adunării, însoțit de precizarea că în cadrul ei dezbaterile vor fi libere, doar cu rezerva că toate luările de cuvânt să respecte credința față de monarh și de înaltele autorități. Se promitea, totodată, că națiunea română va dobândi, în scurtă vreme, tot ce e cuprins în principiile libertății, egalității și fraternității.

Cu acest act s-a inaugurat, oficial, marea adunare de la Blaj. Comisarii s-au retras, lăsând poporul adunat să se deplaseze „în pratul (câmpul) din sus de Blaj)”⁵, unde s-a procedat la alegerea persoanelor conducătoare. Numele și calitatea lor sunt bine cunoscute, așa încât nu le mai repetăm aici.

S-a înălțat și acolo o rugăciune pentru împărat, la care a fost chemat să asiste și generalul Schurter⁶.

Gazeta de Transilvania reproduce cele 16 puncte ale petiției adunării naționale.

În 4/16 mai, în ziua finală a adunării, episcopul Lemeni respinse cererea unora din popor de a se adopta o hotărâre împotriva uniunii Transilvaniei cu

⁴ Să înțelegem că de dimineață, la discursul lui Bărnuțiu, absentaseră?

⁵ Numit, spune gazeta lui Cipariu, „râțul grecilor”.

⁶ Pe care Bariț îl numește „un om simpatic și activ”.

Ungaria, problema nefiind la ordinea de zi. De asemenea, el a răspuns unora care-l criticau, demonstrând cu acte doveditoare meritul său în obținerea autorizației guberniale de desfășurare a adunării.

Punctul de vedere în problema uniunii a fost respectat în dezbaterile prilejuite de adoptarea protocolului ședinței din ziua precedentă, cu precizarea că românii nu se vor angaja într-o asemenea dezbatere decât după ce vor avea deputați recunoscuți în dietă.

S-au citit, apoi, textele petițiilor către împărat și dietă, aclamată fiind propunerea ca episcopii din Blaj și Sibiu să devină mitropolii independente față de Strigoniu și Carlowitz.

Trei oratori au vorbit despre asupririle de pe pământulcraiesc, cerând o comisie mixtă care să se ocupe de trasarea hotarelor proprietăților și de restaurare a posesorilor în drepturile vechi. S-a criticat faptul că sașii continuă să aibă posesiuni, în schimbul pazei la granițe, când în realitate paza au ajuns să exercite numai românii și secuii.

După ce s-a ales componența delegațiilor pentru Viena și Cluj, precum și comitetul permanent de 12 membrii, cu sediul la Sibiu, ploaia stărnită pe la 13,30 i-a alungat pe participanți în oraș.

În ședința de miercuri, după adoptarea unor amendamente pe bază de propuneri făcute în adunare, s-a adoptat hotărârea ridicării unui monument în Câmpul Libertății. Este pentru întâia oară când locului adunării populare i se atribuie acest nume.

Îndată după-amiază comisarii, printr-o scurtă cuvântare, au declarat închisă adunarea, și-au exprimat satisfacția pentru desfășurarea ei corectă și au promis sprijinirea cauzei române. Episcopii au împărțit binecuvântarea.

Relatarea se încheie cu amănunte despre mesele oferite participanților, despre unele cântări, seara, pe la reședințele episcopilor și ale altor câtorva bărbați de seamă, precum și, din nou, iluminarea orașului.

Impresia generală care se desprinde din relatările presei din zilele imediat următoare evenimentului este cea că adunarea națională de la Blaj a susținut cu energie revendicările românești, dar fără violență, nici în limaj, nici în comportament. Ea manifestă încredere în continuarea reformelor din Austria și o încredere limitată chiar și în intențiile guvernului maghiar. A fost prudentă în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria, condiționând-o de acordarea reprezentării echitabile a românilor în dietă.

Nici presa săsească, nici cea maghiară nu par a fi văzut în marea adunare românească o manifestare ostilă, ci dimpotrivă, revendicările ei sunt acceptate, tot cu rezerve însă, ca o posibilă bază de dialog și de negocieri.

Rezultă limpede că traseul ulterior al evenimentelor nu poate fi imputat românilor, opiniile exprimate de ei la Blaj și Comitetul lor Național.